

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חמדת ימים HEMDAT YAMIM

פרשת השבוע שופטים תשפ"ב

משפט צדק? איך?

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

הציווי: "שפטים ושטרות תתן לך בכל שערך אשר יקוק אלהיך נתן לך לשפוט את העם משפט צדק" (דברים ט"ז יח), פותח את פרשתנו. לפי רש"י, כל הפסוק מופנה אל העם, והוא מגדיר את חובת הציבור למנות שופטים שיקפידו על משפט צדק. לפי אבן עזרא (שם) הסיפא ושפוט את העם משפט צדק פונה אל הדיינים לאחר שהתמנו. לפי הר"ן (דרשות דרוש יא) ביטוי זה מגדיר את התחום עליו ממונים הדיינים, ומחריג את הענישה, שלא על פי הדין, המכונה למגדר מילתא (לגדור גדר) מתחום אחריותם. נושא זה הוא בתחום פעילותה של הרשות המבצעת ולא השופטת. כמנהגנו בפרשת שופטים, ננסה לברר נושא הקשור לעבודת בית הדין, ננסה להעמיק בהבנת הביטוי משפט צדק. על פי ההלכה, יש הבדל גדול בין התחום האיסורי - הפלילי, לתחום הכספי. בתחום הפלילי כלל הברזל קובע: "אין אדם משים עצמו רשע" (יבמות דף כה ע"ב). כמו שהסביר רש"י (שם): "ואין אדם משים - את עדותו עדות אצל עצמו ליעשות רשע אבל לקנסא ולעונש מלקות וליפסל (לעדות) לא". הרמב"ם ניסה להסביר מה ההיגיון מאחורי כלל זה והציע: "הסנהדרין אין ממיתין ולא מלקין המודה בעבירה שמא נטרפה דעתו בדבר זה, שמא מן העמלין מרי נפש הוא המחכים למות שתוקעין החרבות בבטנם ומשליכין עצמן מעל הגגות שמא כך זה יבא ויאמר דבר שלא עשה כדי שיהרג (או ילקה)" (סנהדרין פרק יח ה"ו). למסקנה, מסכם הרמב"ם (שם) וכופל דבריו: "גזירת הכתוב היא ... וכללו של דבר גזירת מלך היא". כלומר, אין הסבר הגיוני העונה לכל השאלות בתחום זה. לעומת זאת, בתחום הממוני, הכלל מושך לכיוון ההפוך כלשון הראשונים: "הודאת פיו כמאה עדים דמי ... לממונא" (רש"י יבמות שם). ובדברי ראשונים התבאר כי לאמיתו של דבר, הודאת בעל דין עדיפה יותר ממאה עדים, שכן אדם שמודה שהוא חייב ממון לחברו, אפילו אם באו מאה עדים והכחישו אותו והעידו שאינו חייב לחברו מאומה, הרי הוא חייב. הודאה בממון מחייבת גם במקום שהמודה מכחיש. כגון במקרה הבא: ראובן תבע את חברו שלווה ממנו סכום מסוים. הנתבע הכחיש מכל וכל וטען אף פעם לא לוויית ממך. ובאו שני עדים כשרים והעידו שהנתבע לוהו אבל גם פרע. העדים נאמנים נגדו ומאמינים להם שלווה, אבל הוא נאמן יותר מן העדים שלא פרע, מדין הודאת בעל דין. שהרי כל האומר לא לוויית כאומר לא פרעתי (בבא בתרא דף ו ע"א). נחלקו האחרונים בהסבר העניין. לפי המהרי"ן לב (מכונה גם מהריב"ל, כיהן כדיין בסלוניקי יוון במאה ה-16), כיוון שאדם יכול תמיד לתת מתנה, הוא נאמן גם להגיד שחייב, והודאתו היא כעין התחייבות חדשה (הובאו דבריו בקצות החושן על סימן לד ס"ק ד). בעל קצות החושן (הרב אריה ליב הלר, מגדולי הלמדנים בתקופת האחרונים, גליציה, סוף המאה ה-18 עד אמצע המאה ה-19) חלק עליו וטען שהודאת בעל דין פועלת כהעדאת עדים. כשם שהתורה האמינה לשני עדים על אדם אחר, כך התורה האמינה לאדם על עצמו בענייני ממונות (עיינו במפרשי הקצות שם המנסים לגשר בין שני ההסברים ולאחדם). לכן, על פי התורה, הודאה של חשוד במשפט פלילי איננה מרשיעה אותו (בניגוד לחוק הנהוג במדינת ישראל). המטרה היא למנוע הודאת שווא, שהיא תוצאה של הפעלת לחץ (על פי החוק קיים צורך בשחזור הפשע, שאיננו אפשרי אם החשוד לא ביצע אותו ולכן הוא איננו מכיר פרטים מוכמנים, כך מנסים לנטרל את האפשרות של עיוות דין כתוצאה של הפעלת לחץ). אבל הודאה בחיוב כספי כן מחייבת את המודה. נשאל את עצמנו עתה: מה דינה של הודאה בממון, שנאמרה בגלל לחץ שהופעל על המודה? או הודאה שנאמרה בגלל בלבול או טעות של המודה? התשובה: על הדיינים קיימת החובה להבטיח שלא יושת חיוב שמבוסס על הודאה שכזו, ועל זה נאמר: ושפוט את העם משפט צדק. הבה נתפלל כי מדינת ישראל, המדינה היהודית והדמוקרטית, תאפשר לרבים יותר, לפתור את הסכסוכים הכספיים שלהם על פי עקרונות הצדק היהודי המפורסם לטובה מדורי דורות.

רשת "ארץ חמדה - גזית" תעשה ככל יכולתה לקדש שם שמים גם בתחום חשוב זה.

לעילוי זשבת

לע"נ הנפלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

הרב ד"ר ג'רי האכבוים י"ח באדר ב' תשפ"ב	גב' ג'ולי קושיצקי י"ט באדר ב' תשפ"ב	מר משה וסרצוג כ' בתשרי תשפ"א	הרב יהושע רוזן ט"ו באדר א' תשפ"ב	הרב ישראל רוזן י"ג בחשוון תשע"ח
מר שמואל וגב' אסתר שמש י"ז בסיוון / כ' באב	מר זליג וגב' שרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	מר יצחק טרשנסקי כ"ח באדר תשפ"א	גב' צפורה בת יונה דונייר נלב"ע י"ב אדר א'	מרת לאה מאיר כ"ז בניסן תשפ"ב
הרב אשר וגב' סוזן וסרטייל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף	ר' מאיר וגב' שרה ברקפלד (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	הרב שמואל כהן שבט תשפ"א	הרב שלמה מרזל י' באייר תשע"א	בלהה בת ישראל מרמורש ז"ל א' מנחם אב תשפ"א
ר' אליהו כרמל וגב' מלכה טויבע כרמל ח' באייר תשע"ו / י"א במנחם אב תשס"ט	ר' אברהם ומרת גיטה קליין י"ח באייר / ד' באב	הרב ראובן וחיה לאה אברמן ט' בתשרי תשע"ו / כ' בתשרי תשפ"ב	חיים לייב בן מיכאל קרייסל ב' בשבט	

Eretz Hemdah

ארץ חמדה, ע"ר

רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080 Bruriya St. POB 8178 Jerusalem

WWW.ERETZHEMDAH.ORG Tel: 02-5371485 info@eretzhemdah.org

חֶמְדַּת שְׁנַת הַשְּׁבַע

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית מורנו מבית 'ארץ חמדה'

חלוקת פירות שביעית בבית חולים

אמנם בשבוע שעבר התחלנו לעסוק בשמיטת כספים, אך מכיוון שעלתה שאלה מעשית וחשובה, השבוע נענה עליה ולאחר מכן נשוב לענייני שמיטת הכספים.

"שלוש הרב, אשמח לעזרתך. פרוייקט פרי יומי של מיזם "שנת השבע", מאוד רוצה לחלק פירות שביעית דרך עזר מציון בבתי חולים. פניתי אליהם אך הם העלו את הבעיה שיש הרבה גויים בבתי החולים. הם מבקשים לקבל דעת תורה כדי לוודא שזה מותר מבחינה הלכתית. תודה רבה"

במסגרת אוצר בית הדין של מיזם "שנת השבע" פירות שביעית רבים מחולקים חנים אין כסף במסגרות שונות: ישיבות, כוללים ועוד. לכאורה בית החולים הוא מקום מתאים למצוא אנשים שזקוקים וראויים ליהנות מיבול השביעית. לכן היוזמה לחלק את פירות השביעית בבית החולים מבורכת.

אך לכאורה יש בעיה הלכתית שעלינו להתמודד איתה. בתוספתא שביעית (פרק ה, כא) כתוב שאסור להאכיל את הגוי פירות שביעית. אם כן, מהן האפשרויות העומדות בפנינו? פתיחת נקודת חלוקה שגם גויים יקחו ממנה לכאורה נוגדת את התוספתא. האפשרות השנייה, פתיחת נקודת חלוקה ליהודים בלבד, בבית חולים משותף ליהודים וגויים, איננה באה בחשבון מהרבה סיבות הלכתיות.

בכדי לענות על השאלה, נעמיק יותר בדברי התוספתא. נאמר שם כך: אין מאכילין לא את הגוי ולא את השכיר פירות שביעית, ואם היה שכיר שבת שכיר חודש שכיר שנה שכיר שבוע, או שקצצו מזונותיו עליו, מאכילין אותו פירות שביעית.

לכאורה התוספתא עוסקת בשני נושאים שונים: האחד הוא האכלת פירות שביעית לנכרים. השני הוא תשלום לשכירים באמצעות פירות השביעית. יש לברר מהו היחס בין שני הנושאים.

הרמב"ם (הלכות שמיטה פרק ה, יג) פוסק את הברייתא, ומוסיף שני דברים. הוא פותח את ההלכה בהלכה האוסרת להוציא את פירות ארץ ישראל לחוץ לארץ. הוא מוסיף גם ביאור מדוע מותר להאכיל את השכירים הללו – מפני שהם כאנשי ביתו.

לאור זאת, המהר"י קורקוס מבאר את ההלכה באופן הבא: כשם שאסור ל'טמא' את פירות השביעית בהוצאתם לחוץ לארץ, כך אסור להאכילם לנכרי. אך ביחס לנכרי העובד כשכיר אצל יהודי הדין שונה. הוא רשאי לאכול מפירות השביעית של בעל הבית, מפני שהוא נחשב כאחד מבני הבית. החזון איש (שביעית סימן יג, כו), ובעקבותיו הרב קנייבסקי (דרך אמונה הלכות שמיטה פרק ה ס"ק צט) פוסקים כדבריו, עם הבדל משמעותי: הם אומרים שאיסור האכלת הנכרי הוא מדרבנן בלבד, ולכן כאשר מזונותיו מוטלים עלינו הקלו. כלומר: ישנם מצבים בהם קשה לעמוד באיסור נתינת הפירות לנכרי, ובהם חז"ל הקלו.

ערוך השלחן חולק על הביאור הזה. הוא אומר שהברייתא עוסקת באיסור סחורה. לשיטתו, אין שום איסור להאכיל פירות שביעית לנכרי מצד קדושת הפירות. ההנחה של הברייתא היא שאם הוא מאכיל את הנכרי, מסתבר שעושה זאת בתורת חוב, ואסור לפרוע חובות בעזרת פירות שביעית. מותר לשלוח לנכרי מתנה, או לארח אותו ולתת לו פירות שביעית. אך אם הנכרי מסב על שלחנו, זה לא נחשב כסחורה ותשלום.

הראי"ה קוק (שבת הארץ קונטרס אחרון סימן כ, לאור סתירה לכאורה בין הברייתא הזו לבין הדרשה המובאת בספרא) אומר שיש שני דברים שונים. יש איסור לפרוע חובות באמצעות פירות שביעית. ברם, איסור זה אינו תקף במצבים בהם השכיר מסב על שלחנו בעל הבית. בנוסף יש איסור דרבנן לספק לנכרי פירות שביעית, מצד קדושתם. אך מפני דרכי שלום לא תיקנו איסור זה על מי שמסב על שלחנו של בעל הבית.

אלו שלושת השיטות המרכזיות בסוגיה. מה כל אחד מהם יאמר על חלוקת פירות השביעית בבית החולים?

לפי ערוך השלחן ודאי שאין בעיה לחלק את הפירות בבית החולים, שכן חלוקה זו אינה נעשית בתורת סחורה. הראי"ה קוק אומר שחז"ל התיירו להאכיל את השכיר הסמוך על שלחנו בעל הבית מפני דרכי שלום. הצורך להתחשב בנימוק ההלכתי של דרכי שלום ציבורי כפי שהוא בא לידי ביטוי בבית החולים משמעותי בהרבה מהנימוק של דרכי שלום על השלחן הפרטי, ועל כן קל וחומר שהיה מקל בחלוקת הפירות בבית החולים.

לפי החזון איש והרב קנייבסקי על פניו השאלה קשה יותר. הם אומרים שחז"ל ביטלו את האיסור כאשר מזונותיו של הנכרי מוטלים על בעל הבית. במקרה זה המזונות אינם מוטלים עלינו. אך נראה שגם לשיטתם נראה נכון להקל, שכן עומדות בפנינו שתי אפשרויות: לספק גם להם את פירות השביעית, או להימנע מחלוקת הפירות בבית החולים לחלוטין. המחיר של ההימנעות מהחלוקה הציבורית הגדולה הזאת בכדי להימנע מנתינת הפירות לנכרים גבוהה משמעותית מהצורך להאכיל את הנכרי הסמוך על שלחנו.

נסכם:

לפי ערוך השלחן: כל איסור נתינת פירות שביעית לנכרים הוא אם הדבר נעשה בתורת סחורה, ולכן ודאי שמותר.

לפי הראי"ה קוק: חלוקת הפירות לנכרים אסורה מצד קדושתם, אך חז"ל הקלו מפני דרכי שלום. גם במקרה זה הנימוק של דרכי שלום עומד בעינו.

לפי החזון איש והרב קנייבסקי אסור לחלק פירות שביעית לנכרים מצד קדושתם. אך כשם שהקלו כאשר מזונותיו מוטלים עלינו, כך מוטל עלינו להביא את פירות השביעית לשוהים בבית החולים, למרות שנשלם את ה"מחיר" שגם נכרים יקבלו את הפירות.

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה של:

טל שאול בן יפה
גדעון בן רחל
חוה ראנלה בת פיילא
משה בן רחל
אריה יצחק בן גאולה מרים

ניר רפאל בן רחל ברכה
שי בת הלל
מאירה בת אסתר
ר' יצחק בן בריינדל גיטה
נהוראי בן רבקה נמיר
בתוך שאר חולי עם ישראל

ישראל בן רבקה
עובדיה בן אסתר מלכה
נטע בת מלכה
רבקה בת שרה בלה
ירחמיאל בן זלאתה רבקה
הילל בן תמר שפרה

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל

דיון בתביעת פינוי של עמותה הטוענת שהמשכיר אינו מחזיק במושכר כדין

'ארץ חמדה גזית' ירושלים / אדר א' תשפ"ב / תיק 81116-2

דיינים: הרב יוסף כרמל, הרב אהרון פלדמן, הרב גלעד מינץ

תקציר: התובעת היא עמותה שקיבלה הקצאה של שטח מהעירייה ובנתה עליו מבנה, הנתבעת היא עמותה נוספת המפעילה ישיבה שביקשה לעשות שימוש בחלק מהמבנה. בין הצדדים נחתם הסכם, ובו נקבע שהנתבעת תשלם לתובעת עבור השימוש "דמי השתתפות" בסך 25,000 ₪ לחודש.

כעת, התובעת מבקשת כי הנתבעת תתפנה מהמבנה, עקב אי קיום תנאי החוזה. הנתבעת הגיעה לדיון מקדמי, ולאחר מכן נעדרה מהדיון השני שהתקיים במעמד צד אחד בלבד. בתקציר זה נעסוק בחלקו השני של פסק הדין שבו בית הדין עסק בטענת הנתבע שהתובעת איננה מחזיקה כדין בשטח ובמבנה שעליו.

פסק הדין: על הנתבעת לפנות את השטחים במבנה בהם היא מחזיקה, ובנוסף עליה לשלם 662,329 ₪ עבור התחייבותיה ועבור פיצוי על התנהלותה, הוצאות שכ"ט עו"ד. בנוסף תשלם כ-2000 ₪ על כל יום איחור בפינוי המבנה, לפי הפירוט שבפסק הדין.

נימוקים בקצרה:

1. זכות התובעת על השטח

השטח הוא בבעלות המועצה הדתית, שהחכירה את שטחו לעמותה אחרת, שהקימה בו מבנה ונתנה לתובעת זכות שימוש. התובעת טוענת כי יש לאור הני"ל יש לה זכות שימוש כדין במבנה, וגם אם נניח שאין לה זכות שימוש, הרי שבפועל היא זו שמשתמשת במקום, והנתבעת הסכימה בחוזה לכך שהתובעת היא בעלת זכות השימוש במבנה.

לטענת הנתבעת, לתובעת אין שום זכות שימוש במבנה, והמבנה הוא ציבורי ומיועד לשימוש כל הצריך. לכן גם אין להסכם ביניהן תוקף, וההסכם נחתם בניגוד לחוק. בית הדין קיבל את טענת התובעת, וזאת מהנימוקים הבאים:

הודאת בעל דין - הנתבעת הודתה שלעמותה שבנתה את המבנה יש זכות שימוש במבנה, במכתב ששלחה אל התובעת, וכך בפעמים נוספות. לכן אין לקבל את טענתה שהמבנה מיועד לרווחת הרבים ופתוח לשימוש הציבור. אי לכך הנתבעת אינה רשאית להחזיק במבנה, אלא היא בגדר שוכרת בלבד.

לגבי אדם שפלש לקרקע וטען כלפי המערער כנגדו שגם למערער אין זכות בקרקע, יש כמה שיטות בהבנת פסקי השו"ע:

א. לדעת כנסת הגדולה רק אם לפולש יש חזקת ג' שנים הוא יכול להמשיך להחזיק בשדה.

ב. לדעת ערוך השולחן רק אם יתכן שהקרקע הפקר הפולש יכול להמשיך להחזיק בה, כי יתכן שהוא זכה בה מן ההפקר. אבל אם הוא מודה שהקרקע שייכת למישהו אחר – מוציאים אותו ממנה.

ג. לדעת הקהילות יעקב די בכך שהפולש החזיק בשדה לפני שערערו כנגדו. זאת, כיוון שנעשה כשומר אבידה (נתיבות המשפט) או משום שיש זכות ממונית למוחזק, גם אם אינו טוען לבעלות.

לכל הדעות תנאי הכרחי להמשך החזקה הוא שהפולש יחזיק לפני שיערערו כנגדו, מה שלא התקיים במקרה זה, בו התובעת החזיקה בקרקע וטענה לזכות שימוש בה.

התובעת טענה כי עצם השימוש שלה במבנה מהווה ראייה לדבריה (על פי שו"ע חו"מ קמ, א), אף שיש לדון האם היא נחשבת ל'מרא קמא' במבנה, הרי שיש לה מעמד של מוחזקות (לעניין זה אפילו תפיסה זמנית מועילה כמו שנאמר בקצות החושן רנו, א), ולכן במקרה של ספק יש להעמיד את המבנה בחזקתה.

בנוסף, יש ראיות לכך שהתובעת היא מחזיקה במבנה כדין – בתביעת הארנונה של העירייה כנגד העמותה המחזיקה, העירייה הודתה כי העמותה שנתנה לתובעת את רשות השימוש היא המחזיקה בנכס. בין שתי העמותות קיימים יחסי גומלין, ואין ספק שהעמותה נתנה לתובעת את זכות השימוש ולכן התובעת היא בעלת זכות השימוש במבנה.

2. הסעדים לטובת התובעת

לאור האמור, בית הדין חייב את הנתבעת לשלם את דמי השתתפות החודשיים על פי ההסכם, וכן עבור חשמל, מים וארנונה. על פי ההסכם על הנתבעת לשלם פיצוי מוסכם בגובה 1000 ₪ על כל יום איחור בפינוי המבנה. קנס זה היה יכול להחשב כאסמכתא, אלא שכיון שנעשה מעשה קניין על ההסכם, וכן שתוקף ההסכם מוחלט והוא אינו כאסמכתא (על פי שו"ע חו"מ רז, יח) הרי שיש לתת תוקף לחוזה. בנוסף, כיון שהבורר יכול להפחית את שיעור הפיצוי, הרי שזה מבטל את האפשרות שהפיצוי יהיה מוגזם, ולכן אין הוא בגדר אסמכתא. בית הדין סבור שהפיצוי אינו מוגזם, אלא בתחום הגבוה של הפיצויים.

3. תשלום נזקים עקיפים

התובעת תבעה נזקים עקיפים על ביטול שכירות עם ישיבה אחרת, ושילמה לה על העברת הרכוש בסך 13,000 ₪, בית הדין דחה את התביעה, משום שהתובעת כבר קיבלה פיצויים מוסכמים, שכוללים בתוכם פיצוי על נזקים עקיפים.

למעבר לפסק הדין

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

לע"י שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט	לע"י רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועישה ונחנה בת יעיש ושמחה סבג	לע"י גב' לורין הופמן ז"ל	לע"י חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה	לע"י סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח
לע"י הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד				

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ה)

Montreal, Canada

מונטריאול, קנדה

אייר תשנ"ט

גרשה שנתקשרה עם כהן, מציאת פתרון לבעייתם

שאלה

בא לפני המקרה הבא:

אשה גרושה שנתאהבה בכוהן, כמובן מבלי לדעת שהוא כהן, ועכשיו שניהם בהלם, כשגילו שאין מוצא למצבם עפ"י ההלכה. הנישואין של האשה נערכו בזמנם כדת וכהלכה, ואין שום פתח לחפש בזה. וכן הגט. והכוהן הוא כוהן מקדמא דנא. מבוי סתום ואטום. האם יש בספרות השו"ת איזשהו פתח, או דרך ואפשרות כל שהם, לצאת מהמיצר, או בכלל אין על מה לדבר, כפי שכולנו פה חושבים? מה אם בכל זאת הולכים ומוצאים להם רב, אורתודוקסי וכשר כמובן, שמסדר להם קידושין, מבלי שהגידו לו שהנערה גרושה? בני הזוג אינם שומרי מצוות אך גם לא מורדים. האם יש להזהירם בכל תוקף או שב ואל תעשה עדיף?

תשובה

אין כל דרך למצוא היתר (כמפורט לקמן) לנישואי כהן וגרושה.

יש להסביר לשואלים את הענין בדרכי נועם, ולהדגיש את הענין החשוב שיש בקדושתו של הכהן ואת קדושת הנישואין באופן כללי, ומשמעות הקשר לדורי דורות שיש לבססו על אדני הקודש. מכיוון שיש רגישות רבה בכל ענין כזה, יש לקרב את השואלים ולהראות להם יחס חם ואישי ולנסות לעודדם לבנות כל אחד את ביתו בדרך הנכונה.

את ההצעה בסעיף ג' להלן יש לשקול בזהירות רבה ביותר, אם יש בכלל מקום להעלותה.

להלן פרטי ההלכה:

א. אסור לכהן להתחתן עם גרושה, דבר תורה, כמו שכתוב: "ואישה גרושה מאישה לא יקחו"¹. ולכן אין לחתן אותם, ולא עוד אלא שבנישואין שלהם אנו מוסיפים חומר לאיסורם, שלדעת רמב"ם, כהן הבא על הגרושה בלי נישואין, אינו לוקה, ובנישואין – לוקה². ולדעת רמב"ן – בלי נישואין אינו לוקה אלא אחת, ובנישואין לוקה שתיים³.

- ב. צריכים להזהירם על חומרת האיסור בכל תוקף⁴, אבל גם מתוך רגישות למצבם, וזאת מכמה טעמים:
 1. מחובת התוכחה, וכמו שמופיע במסכת שבת: "כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה, נתפס עליו בעונו"⁵;
 2. שמוטב להם לא להתחתן, מכיוון שבנישואין שלהם הם מוסיפים חומר לאיסורם, וכמשי"כ⁶;
 3. לגדור פירצה⁷.

ג. הדרך היחידה למצוא פתח בנושא היא לחקור אחרי אמו של אותו הכהן, אולי בצעירותה לא היתה שומרת תורה ומצוות, ונבעלה לגוי⁸, ובזה נפסלה לכהונה, וממילא בנה חלל שמותר בגרושה⁹. אומנם אם אכן נמצא שנבעלה לגוי, היא אסורה לבעלה וכל הבנים שלו חללים, ויכול אפוא להיות שתוצאות הבדיקה הזאת יהיו יותר חמורות מן המצב הקיים.

¹ ויקרא (כא ז) ומובא בספר המצוות לרמב"ם (לא-תעשה קס), וב"ספר החנוך" (מצוה רסח), סמ"ג (לאוין קכג) ועוד.
² עיין רמב"ם (הל' איסורי ביאה פ"ז הל' ב), ועיין עוד ב"כסף משנה" (הל' איסורי ביאה פ"ז הל' ב) בשם רבינו אברהם בנו של הרמב"ם, ועיין רמ"א (שו"ע אבן העזר סי' כו סעי' א) לגבי איסור קדשה, ובגרי"א (שם ס"ק ח) ו"אבי עזרי" (הל' אישות פרק א הלכה ד), והדברים ארוכים.
³ עיין שם בה"ה.
⁴ ועיין שו"ת "באר משה" (ח"ה סי' קנט) שכתב, שיש אפילו למנוע ממנה לטבול במקוה טהרה של הקהילה, ע"ש. ועיין עוד בשו"ת "במראה הבזק" (ח"ד תשי"ב פג) דיון דומה בישראלית שהתחתנה עם גוי.
⁵ דף מד ע"ב. ולא שייך כאן מוטב שיהיו שוגגין (שבת קמח ע"ב), שהרי הם כבר לא שוגגין, וכאשר הם מזידיים, חובה להוכיחם בכל אופן, עיין שו"ע (או"ח סי' תרח) וב"משנה ברורה" (שם ס"ק ה). ועוד עיין שם ב"שער הציון" (ס"ק ג) שבדבר שאחרים יכולים להימשך אחריהם, צריכים למחות בידם בכל אופן.
⁶ ועיין בשו"ת "באר משה" הנ"ל (סי' קסג) מחלוקת תוס' ור"ח, אם עלינו ליעץ להם להתחתן בנישואין אזרחיים כדי להצילם מאיסור יותר חמור.
⁷ עיין הערה (4).
⁸ רמב"ם (הל' איסורי ביאה פ"ז הל' א ובשו"ע אה"ע סי' ו סעי' ח).
⁹ רמב"ם (הל' איסורי ביאה פ"ז הל' י).

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן, יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה".
 הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח ובירור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים – משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.
 זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראל של מכון ארץ חמדה.

